

ἐν τῇ πράξει, ἐκεῖ ἀδύνατον νὰ ἐπιτευχθῇ, εἴτε κατ' ἰδίαν, εἴτε καὶ κοινῇ, εὐτυχία καὶ εὐημερία ἀληθής, ἐντελής καὶ διαρκής (μβ).

Ι. ΚΗΠΟΥΡΙΑΝΣ.

ΜΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΦΩΝΗ
ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΕΝ ΜΥΚΗΝΑΙΣ ΚΑΙ ΣΠΑΤΑΙ
ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΩΝ.

(Συνέχεια καὶ τέλος· ἴδε ἀριθ. 48).

Ἐκ τῶν ὀλίγων τούτων καταφαίνεται ἡ διαφωνία τῶν δύο ἐγκρίτων τῆς ἀρχαιότητος ἱστορικῶν, τοῦ Ἡρόδοτου καὶ τοῦ Θουκυδίδου, τοῦ μὲν ὡς ληστὰς καὶ ὑπὸ τοῦ Μίνω ἐκδιωχθέντας τοὺς Κᾶρας, τοῦ δὲ ὡς λογιμωτάτους καὶ ὑπὸ τῶν Ἰώνων καὶ Δωριέων ἐκδιωχθέντας αὐτοὺς παριστῶντος. Ἐν τοιαύτῃ δὲ διαφωνίᾳ περιπτώσει, πότερῳ πιστευτέον, τῷ πρώτῳ ἢ τῷ δευτέρῳ, εὐλόγως δύναται τις νὰ ἐρωτήσῃ. Ἐπειδὴ δὲ ἀμφότεροι ἀνομολογοῦσιν ὅτι ὅσα περὶ Καρῶν ἐν παρόδῳ μνημονεύουσιν ἐξ ἀκοῆς ἴσται καὶ οὐχὶ ἐκ θετικῆς τινος πηγῆς παραλαβόντες «ὅσον καὶ ἐγὼ δυνατός εἰμι μακρότατον ἐξικέσθαι ἀκοῇ», λέγει ὁ τῆς ἱστορίας πατὴρ, ἀνάγκη νὰ ἀναδράμωμεν εἰς τοὺς μεταγενεστέρους αὐτῶν, ὧν ἐπιστημότεροί εἰσιν ἐν τῇ ὑποθέσει ταύτῃ ὁ Στράβων καὶ Πausanias. Παρὰ τοῦ πατρὸς τῆς γεωγραφίας, καίπερ πολὺ μεταγενεστέρου τῶν δύο ἱστορικῶν, εὐλόγως ἀνέμενέ τις θετικώτερα καὶ δριστικώτερα πρὸς χαρακτηρισμὸν τῶν Καρῶν, καθόσον εἶχε πρὸ ὀφθαλμῶν τὰ Καρικὰ Φιλίππου τοῦ Θεαγγελέως κατὰ τὴν ὁμολογίαν αὐτοῦ. Ἀλλὰ καὶ οὗτος ἐνιαχοῦ μὲν τοὺς Κᾶρας ταυτίζων τοῖς Λέλεξιν, ἐνιαχοῦ δὲ καὶ διακρίνων, διακρίνηδην βαρβάρους ἀποκαλεῖ αὐτοὺς «Ὅτι μὲν οὖν βάρβαροι ἦσαν οὗτοι καὶ ταῦτ' αὐτὸ κοινωγῆσαι τοῖς Καρσι νομίζοιτ' ἂν σημείον». Καὶ τελευτῶν ἀπολήγει εἰς τὸ ἀκόλουθον συμπέρασμα· «πολλῶν δὲ λόγων εἰρημένων περὶ Καρῶν ὁ μάλιστα ὁμολογούμενός ἐστιν ὅτι οἱ Κᾶρες ὑπὸ Μίνω ἐτάττοντο, τότε Λέλεγες καλούμενοι, καὶ τὰς νήσους ὥκουν». Ἐν τούτοις παρατηρῶ, ὅτι ὁ Στράβων βαρβάρους ἀποκαλῶν τοὺς Κᾶρας διαφωνεῖ πρὸς τὸν Ἡρόδοτον, ὑπολαμβάνοντα αὐτοὺς λογιμωτάτους πάντων τῶν ἀνθρώπων, καὶ διατεινόμενος ὅτι ὑπὸ Μίνω ἐτάττοντο, διαφωνεῖ πρὸς τὸν Θουκυδίδην, λέγοντα ὅτι ὁ Μίνως ἐξήλασεν αὐτοὺς τῶν νήσων.

(μβ) Ἐκτενῇ καὶ ὅσον οἶόν τε πλήρῃ μελέτῃ περὶ τοῦ τουρκικοῦ νομίσματος θέλωμεν δημοσιεύσει ἴσως ἄλλοτε.

Ὁ δὲ Pausanias, οὐδὲν θετικὸν γινώσκων περὶ Καρῶν καὶ Λελέγων, θεωρεῖ μόρᾳν τοῦ Καρικοῦ φύλου τοὺς Λέλεγας, καὶ κατάγει τοὺς μὲν Κᾶρας ἐκ τοῦ Καρὸς υἱοῦ τοῦ Φωρωνέως κατὰ τὴν μυθολογίαν, τοὺς δὲ Λέλεγας ἐκ Λελεγος τοῦ Αἰγυπτίου, ὅπερ ἀπίστευτον φαίνεται, καθ' ὅσον ὑπολαμβάνει κατὰ δώδεκα γενεὰς νεωτέρους τῶν Καρῶν τοὺς Λέλεγας· «Δωδεκάτῃ δὲ ὕστερον μετὰ Κᾶρα τὸν Φωρωνέως γενεῇ λέγουσιν οἱ Μεγαρεῖς Λέλεγα ἀφικόμενον ἐξ Αἰγύπτου βασιλεῦσαι καὶ τοὺς ἀνθρώπους κληθῆναι Λέλεγας ἐπὶ τῆς ἀρχῆς αὐτοῦ», ὅπερ ἀντιφάσκει πρὸς τὴν γνώμην τοῦ Ἡροδοτοῦ καὶ Στράβωνος, διατεινομένων ὅτι οἱ Κᾶρες πρότερον Λέλεγες ἐκαλοῦντο.

Ἐκ τῆς ἀταφείας καὶ ἀντιφάσεως ταύτης τῶν ἀρχαίων οὐδὲν ἄλλο δύναται τις νὰ ἐξαγάγῃ, εἰ μὴ ὅτι οἱ Κᾶρες ἦσαν βάρβαροι ἀπαινοὶ λησταὶ καὶ πολεμισταί, πλάνητες καὶ μισθοφόροι, ὅτι διέφερον τῶν Λελέγων, συγγενῶν τοῖς Πελασγοῖς καὶ ὅτι ἡ γλῶσσα αὐτῶν ἀρχικῶς μὲν βάρβαρος ἦν, ἀκολούθως δὲ διὰ τῆς μετὰ τῶν κατοίκων τῶν νήσων ἐπαφῆς καὶ ἐπιμιξίας μετὰ τῶν ἐν τῇ Μικρῇ Ἀσίᾳ ἐλληνικῶν ἀποικιῶν προσέλαβε πολλὰς ἐλληνικὰς λέξεις κατὰ τὴν μαρτυρίαν τοῦ Στράβωνος «Οὐδέ γε ὅτι τραχυτάτῃ ἢ γλῶττα τῶν Καρῶν· οὐ γάρ ἐστιν, ἀλλὰ καὶ πλεῖστα ἐλληνικὰ ἔχει καταμιγμένα, ὥς φησι Φίλιππος ὁ τὰ Καρικὰ γράψας», καὶ κατὰ τὴν διαβεβαίωσιν τοῦ Zablonki, ὅστις συνήθροισε τὰ γλωσσικὰ λείψανα τῶν Καρῶν. Περὶ δὲ τῆς τέχνης τῶν Καρῶν, εἰς τὴν ὁποίαν ὁ κ. Kdhler ἀπονέμει τὰ ἐν τοῖς τάφοις τῶν Μυκηνῶν καὶ τῆς Σπάτας εὐρεθέντα χειμήλια, οὐδὲν ἄλλο γινώσκουσιν οἱ ἀρχαῖοι, εἰ μὴ ὅτι οἱ Κᾶρες ἐξεύρον τοὺς λόφους τῶν κρανῶν, τὰ παράτημα τῶν ἀσπίδων καὶ τὰ ὄχανα (λαβὰς) καὶ οἱ Ἕλληνες παρέλαβον αὐτὰ παρὰ τῶν Καρῶν κατὰ τὴν μαρτυρίαν τοῦ Ἡροδοτοῦ καὶ Στράβωνος, ὧν ὁ μὲν πρῶτος λέγει· «Καί σφι τριζὰ ἐξευρήματα ἐγένετο, τοῖσιν οἱ Ἕλληνες ἐχρήσαντο· καὶ γὰρ ἐπὶ τὰ κράνη λόφους ἐπιδέσθαι, Κᾶρες εἰσιν οἱ καταδέξαντες καὶ ἐπὶ τὰς ἀσπίδας τὰ σημεῖα ποιέσθαι καὶ ὄχανα ἀσπίσιν οὗτοί εἰσι οἱ ποιησάμενοι πρῶτοι· ὁ δὲ Στράβων ὡς λεγόμενα ἀναφέρει ταῦτα· «τοῦ δὲ περὶ τὰ στρατιωτικὰ ζήλου τά τε ὄχανα ποιοῦνται τεχμήρια καὶ τὰ ἐπίσημα καὶ τοὺς λόφους· ἅπαντα γὰρ λέγεται καρικὰ».

Ταῦτα μὲν ἐν γένει περὶ τῆς καταγωγῆς, ἐθνικότητος, γλώσσης καὶ τέχνης τῶν Καρῶν. Νῦν δὲ ὑπολείπεται νὰ ἐξετασθῇ τὸ περὶ τῆς ἐποικίσεως, ἐγκαταστάσεως, ἐποχῆς, ἐπιδράσεως αὐτῶν ἐπὶ τῶν

κατοίκων τῶν νήσων καὶ παραλίων τοῦ Αἰγαίου πελάγους καὶ ἐξελάσεως εἰς τὴν Ἀσίαν ζήτημα, ὅπερ καὶ τὸ σπουδαιότατόν ἐστιν ἐν τῇ ἡμετέρᾳ ὑποθέσει πρὸς ἐξακρίβωσιν τῆς ζητουμένης ἀληθείας.

Ἀποχρώντως ἀποδείξας προηγουμένως ὅτι τὸ περὶ τῆς εἰς τὴν Ἀττικὴν ἐποικίσεως τῶν Καρῶν τεκμήριον τοῦ κ. Köhler «Dass in Attika fremde den kleinasiatischen Völkerschaften verwandte Elemente ansässig gewesen sind, beweisen die Namen der Berge Brilettos, Lykabetos, Ardetos und Hymettos, die aus den griechischen nicht erklärt werden können und in den eigenthümlichen Suffixen mit zahlreichen Ortsnamen übereinstimmen, welche in Kleinasien und besonders in Karien verbreitet warem» διὰ τῶν κυρίων ὀνομάτων ἀθθενέστατον καὶ ἀνυπόστατόν ἐστιν, ἐνταῦθα ὀφείλω νὰ ἐρευνήσω τὰς λοιπὰς ἀποδείξεις καὶ μαρτυρίας τῶν ἀρχαίων περὶ τοῦ αὐτοῦ πράγματος· ὅτι μὲν ἐν ταῖς παναρχαίοις χρόνοις ἀπόικισαν ἐν ταῖς νήσοις Ἀσιατικὰ ἔθνη, καὶ ἰδίᾳ Κᾶρες καὶ Φοίνικες, περὶ τούτου μαρτυροῦσιν οἱ δύο ἱστορικοὶ Ἡρόδοτος καὶ Θουκυδίδης, ὧν ὁ μὲν πρῶτος λέγει «Κᾶρες μὲν . . . τὸ παλαιὸν ἰόντες Μίνω τε κατήκοοι καὶ καλεόμενοι Λέλεγες εἶχον τὰς νήσους, φόρον μὲν οὐδένα ὑποτελέοντες, . . . οἱ δὲ ὅκως Μίνως θέοιτο, ἐπλήρουν οἱ τὰς νέας» ὁ δὲ Θουκυδίδης βεβαιεῖ μὲν τὸ γεγονός τῆς ἐποικίσεως τῶν Καρῶν, ἐπιπροσθέτει ὅμως ἐναντίον τῆς μαρτυρίας τοῦ Ἡροδότου ὅτι ὁ Μίνως ἐξήλασεν αὐτοὺς ἐκ τῶν νήσων· «Μίνως γὰρ παλαιάτος ὢν ἀκοῇ Ἰσμεν . . . καὶ τῶν Κυκλάδων νήσων ἤρξεν τε καὶ οἰκιστὴς πρῶτος τῶν πλείστων ἐγένετο, Κᾶρας ἐξελάσας καὶ τοὺς ἑαυτοῦ παῖδας ἡγεμόνας ἐγκαταστήσας. Καὶ οὐχ ἥσσον λησσταὶ ἦσαν οἱ νησιῶται Κᾶρες τε ὄντες καὶ Φοίνικες, οὗτοι γὰρ τὰς πλείστας τῶν νήσων ᾤχουν».

Περὶ δὲ τῆς ἐποικίσεως τῆς Ἀττικῆς καὶ Ἀργολίδος οὐδεὶς λόγος γίνεται παρὰ τοῖς ἱστορικοῖς, ἡ σιωπὴ τῶν ὁποίων, εἰς θέσιν ὄντων νὰ γινώσκωσι καλῶς τὰ κατὰ τὴν Ἀττικὴν καὶ Ἀργολίδα, ἱκανὰς παρέχει ὑπονοίας περὶ τῆς ἀληθείας τῶν μεταγενεστέρων μαρτυριῶν, τῶν ὁποίων ἐπισημωτέρα ἐστὶν ἡ τοῦ Στράβωνος, ὅστις ἱστορεῖ κατὰ μὲν τὸν Ἀριστοτέλην ὅτι οἱ Κᾶρες κατέτχον ποτὲ τὴν Ἐπίδαυρον καὶ Ἑρμιόνα «Ἐπίδαυρος δ' ἐκαλεῖτο Ἐπίταυρος» φησὶ δὲ Ἀριστοτέλης κατασχεῖν αὐτὴν Κᾶρας, ὥσπερ καὶ Ἑρμιόνα, κατὰ δὲ τὸν Φιλόχορον ὅτι ἡ μὲν Ἀττικὴ ἐπορθεῖτο ποτὲ ἐκ θαλάσσης μὲν ὑπὸ

Καρῶν, ἐκ γῆς δὲ ὑπὸ Βοιωτῶν «Τοσαῦτ' οὖν ἀπόχρη προσθεῖσιν ὅτι φησὶ Φιλόχορος πορθουμένης τῆς χώρας ἐκ θαλάττης μὲν ὑπὸ Καρῶν, ἐκ γῆς δὲ ὑπὸ Βοιωτῶν, Κέκροπα πρῶτον εἰς δώδεκα πόλεις συνοικίσας τὸ πλῆθος». Ἐκ τῶν χωρίων ὅμως τούτων οὐδόλως ἐξάγεται ὅτι ἡ Ἀττικὴ καὶ ἡ Ἀργολὶς κατελήφθη ὑπὸ τῶν Καρῶν, ἀλλὰ μόνον ἡ Ἐπίδαυρος καὶ ἡ Ἑρμιόνα, οὐδ' ἐκ μόνης τῆς πολιορκίας τῆς Ἀττικῆς ἔπεται ἡ κατάληψις αὐτῆς ὑπὸ τῶν Καρῶν καὶ Βοιωτῶν πρὸ τῆς 15' ἑκατονταετηρίδος π. Χ., ἥτοι πρὸ τοῦ Κέκροπος. Ἀπλῶς δ' εἰκάζεται τῶν Καρῶν ἐγκαταστάσις ἐν τῇ Ἀττικῇ πρῶτον μὲν ἐκ τοῦ Ἡροδότου ἐν παρόδῳ μνημονεύοντος ὅτι οἱ συγγενεῖς Ἰσαγόρου τοῦ υἱοῦ τοῦ Τισάνδρου ἔθυσον Διὶ Καρίῳ «Καὶ Ἰσαγόρης ὁ Τισάνδρου οἰκίης μὲν εἶναι δοκίμου, ἀτὰρ τὰ ἀνέκαθεν οὐκ ἔχω φράσαι, θύουσι δὲ οἱ συγγενεῖς αὐτοῦ Διὶ Καρίῳ», δεύτερον δὲ ἐκ τοῦ Πausanίου ἀναγράφοντος ὅτι ἡ ἀκρόπολις τῶν Μεγάρων ἐκαλεῖτο Καρία ἀπὸ Καρὸς τοῦ Φορωνέως «Μετὰ δὲ τοῦ Διὸς τὸ τέμενος εἰς τὴν ἀκρόπολιν ἀνελθοῦσι καλουμένην ἀπὸ Καρὸς τοῦ Φορωνέως καὶ ἐς ἡμᾶς ἔτι Καρίαν» καὶ τρίτον ἐκ τοῦ Στεφάνου Βυζαντίου ταῦτά ἱστοροῦντος «Ἐκαλεῖτο δὲ καὶ ἡ Μεγάρων ἀκρόπολις Καρία ἀπὸ Καρὸς τοῦ Φορωνέως».

Πόσον δὲ ἀσφαλὲς συμπέρασμα δύναται τις νὰ ἐξαγάγῃ ἐκ τῶν μνημονωμένων λέξεων τοῦ Ἡροδότου «Διὶ Καρίῳ» καὶ τοῦ Πausanίου «Καρία» περὶ τῆς ἐποικίσεως καὶ ἐγκαταστάσεως τῶν Καρῶν ἐν ὅλῃ τῇ Ἀττικῇ καὶ Ἀργολίδι, ὅπερ οὐδεὶς τῶν ἀρχαίων διαβρήδην ἀναφέρει, μένει μοι ἐντελῶς ἀκατάληπτον, πολὺ ἀμφιβάλλοντι περὶ τῆς ἀληθείας τοῦ πράγματος καὶ δικαίως· διότι ἐνῶ περὶ τῆς ἐγκαταστάσεως τῶν Καρῶν ἐν ταῖς νήσοις ὁμοφώνως καὶ διαβρήδην ὁμολογοῦσι καὶ Θουκυδίδης καὶ Ἡρόδοτος καὶ Διόδωρος καὶ Στράβων καὶ Πausanίας καὶ ἄλλοι, περὶ τῆς παρακειμένης αὐταῖς παραλίας τῆς Ἀττικῆς καὶ Ἀργολίδος ἐλλείπουσιν ἡμῖν τοιαῦται βήηται πληροφορίαι καὶ μαρτυρίαι, καὶ ἡ σιωπὴ αὕτη τῶν αὐτῶν συγγραφέων ἐπαυξάνει τὴν δυσπιστίαν ἡμῶν. Οὕτω δὲ καὶ τοῦ δευτέρου τεκμηρίου, ὡς τοῦ πρώτου διὰ τῶν εἰς σσδς καὶ ττδς κυρίων ὀνομάτων, περὶ τῆς ἐγκαταστάσεως τῶν Καρῶν ἐν τῇ Ἀττικῇ καὶ Ἀργολίδι ἱστορικῶς ἀμφιβόλου καὶ ὑπόπτου ἐξελεγχόμενου, κλονίζεται τὸ ἔδαφος, ἐφ' οὗ ὁ κ. Köhler καὶ οἱ ὁμοδοξοῦντες αὐτῷ ἰδρύσαντο τὸ καρικὸν οἰκοδόμημα, καὶ ὡς τοιοῦτον δεῖται ἰσχυροτέρων στηριγμάτων πρὸς διατήρησιν αὐτοῦ.

Τούτου δὲ τεθέντος, μένει στερεὸν καὶ ἱστορικῶς

ἀποδεδειγμένον τὸ τῶν νήσων οἰκοδόμημα, ὥς ποτε Κᾶρες καὶ Φοίνικες κατέσχον κατὰ τὴν μαρτυρίαν τοῦ Θουκυδίδου καὶ τὰ πρῶτα τοῦ ἀνατολικοῦ πολιτισμοῦ σπέρματα ἐκόμισαν τοῖς τέως κατοικοῖς αὐτῶν. Ἀλλὰ κατὰ ποίαν ἐποχὴν ἐγένετο ἡ ἐποίκησις αὕτη τῶν νήσων ὑπὸ τῶν ξένων, περὶ τούτου καὶ αὐτοὶ οἱ νεώτεροι διαφωνοῦσι πρὸς ἀλλήλους, διότι ὁ κ. Köhler δυσχυρίζεται ὅτι οἱ Κᾶρες κατόκησαν τὰς νήσους κατὰ τὴν ΙΒ' ἑκατονταετηρίδα π. Χ. «Bekanntlich wurden diese erst spät hellenisierten Inseln ursprünglich von einem aus Asien eingewanderter Stamme, den Karern, bevölkert. Dies geschah ungefähr gegen das 12 Jahrhundert v. Ch. Unter ihrem mythischen König Minos gewannen diese Karer nicht nur die Seeherrschaft über den ganzen Archipelagos, sondern gründeten auch an den Küstenstrichen von Hellas zahlreiche Colonien». Ἐνταῦθα παρατηρῶ πρῶτον μὲν ὅτι ἡ τῆς ἐποικίσεως ἐποχὴ πολὺ προγενεστέρᾳ ἐστὶ καὶ μάλιστα κατὰ τρεῖς περίπου ἑκατονταετηρίδας, ἤτοι κατὰ τὴν ΙΕ' ἑκατονταετηρίδα· δεύτερον δὲ ὅτι αὐτὸ μόνον οἱ Κᾶρες, ἀλλὰ καὶ οἱ Φοίνικες ἀπώκησαν καὶ τρίτον ὅτι αἱ νῆσοι εἶχον κατοίκους καὶ οὐχὶ ἐντελῶς ἐρημοὶ πρέπει νὰ θεωρηθῶσι· διότι ὁ Μίνως, ἀκυάσας κατὰ τὴν ΙΓ' ἑκατονταετηρίδα, εὔρε τοὺς Κᾶρας ἐν ταῖς νήσοις, κατὰ τὴν μαρτυρίαν τοῦ Θουκυδίδου, καὶ ἐξήλασεν αὐτοὺς ἐκ τῶν νήσων. Ὁ δὲ Fligier φαίνεται μοι ὀρθότερον ὀρίζων τὴν ἐποχὴν τῶν ξένων κατὰ τὴν ΙΕ' ἑκατονταετηρίδα. «Dass ein in der Keramik, in der Metallurgie, im Handel schon hochentwickeltes irvolk in der Ruhtung von nordost nach Südwest die Inseln und die küsten der Aegäischen Meeres um die Mitte des zweiten Jahrtausendes v. Ch. zur Zeit der Hyksos in Aegypten occupirt hat». Ὅτι δὲ καὶ οἱ Φοίνικες εἶχον ἀποικίας ἐν ταῖς νήσοις, τοῦτο μαρτυρεῖ καὶ Θουκυδίδης διαρρήδην. Τῶν δὲ νεωτέρων τις ὀρθῶς παρατηρεῖ ὅτι, εἰς ξένον τι ἔθνος συνετέλεσεν εἰς τὸν πολιτισμὸν τῶν ἀρχαίων κατοίκων τῆς Ἑλλάδος, τοῦτο ἦσαν οἱ Φοίνικες, οἵτινες ὡς ἄμειροι θαλασσοπόροι καὶ ναυτικοὶ ἐν τῇ προϊστορικῇ ἐποχῇ ἀπώκησαν τὰς νήσους καὶ τὴν παραλίαν τοῦ Αἰγαίου πελάγους καὶ ἐξημέρωσαν τοὺς κατοίκους αὐτῶν. «Dass nämlich in der Vorhell. Zeit die Inseln . . . mit Phönicieern vieler Orten besetzt waren, von ihnen also auch deren Bewohner entwildert waren, erklärt erstens in einer allgemeinen Bemerkung Thucydides (I, 8) der

freilich nach Hellenenweise mit einer blossen Erwähnung über die Phönicier hinwegelt, bei den Kariern desto umständlicher sich aufhält. Ἐκ τούτων δὲ καὶ ἐξ ἄτων ἀκολούθως ἱστορεῖ ὁ συντόμως ἐρευνήσας τὰ περὶ Φοινίκων, Καρῶν καὶ τῶν παναρχαίων τῆς Ἑλλάδος κατοίκων ἀρκούντως ἐμφαίνεται ὅτι μᾶλλον οἱ Φοίνικες ἢ οἱ Κᾶρες ὑπῆρξαν οἱ τῶν νήσων ἀποικιστὰι καὶ οἱ ἐπιδράσαντες ἐπὶ τῶν κατοίκων αὐτῶν, καθ' ὅσον ὁμολογεῖται ὅτι οἱ Φοίνικες κατὰ πολὺ ὑπερεῖχον τοὺς βαρβάρους Κᾶρας κατὰ τὸν πολιτισμὸν· πλήν δὲ τούτων οὐδόλως δύναται τις νὰ ἀπαρνηθῇ ὅτι πρὸς τὰς Φοινίξας καὶ οἱ Κρήτες ὑπὸ τὸν Μίνω ἀπώκησαν τινὰς τῶν νήσων καὶ συνετέλεσαν εἰς τὸν πολιτισμὸν τῶν κατοίκων αὐτῶν. Οὕτω δ' ὑποδηλουμένου ὅτι ἡ τοῦ γεγονότος τούτου ἐποχὴ πολὺ προγενεστέρᾳ τῆς ὑπὸ τοῦ κ. Köhler ὀριζομένης, ἤτοι τῆς ΙΒ' ἑκατονταετηρίδος, καθ' ἣν ἐγένετο ὁ τρωϊκὸς πόλεμος καὶ Κᾶρες δὲν ὑπῆρχον πλέον οὔτε ἐν ταῖς νήσοις, οὔτε ἀλλοχοῖται ἐν τῇ παραλίᾳ, λίαν πικρὸν φαίνεται μοι ὅτι ὁ κ. Köhler ὀνομάζει τὸν μὴ ζῶντα πλέον ἐν τῇ ἐποχῇ ταύτῃ Μίνω βασιλεῖα τῶν Καρῶν «Unter ihrem mythischen König Minos gewannen diese Karer» ὅπερ οὐδεὶς οὔτε τῶν ἀρχαίων, οὔτε τῶν νεωτέρων, ἐφ' ὅσον οἶδα, διαβεβαιῶ ἀποκαλῶν τὸν σοφὸν βασιλεῖα τῆς Κρήτης Μίνω βασιλεῖα τῶν Καρῶν, κατὰ τὸν κ. Köhler. Ὅτι δὲ ὁ Μίνως δὲν ὑπῆρχεν ἐν ταῖς ζωαῖς κατὰ τὴν ΙΒ' ἑκατονταετηρίδα, ἀλλ' ἐν Σικελίᾳ εἶχε, ἤδη προαποθάνει κατὰ τὴν ΙΓ' ἑκατονταετηρίδα, ἤτοι ἑκατὸν περίπου ἔτη πρὸ τοῦ τρωϊκοῦ πολέμου, τοῦτο διαρρήδην ὁμολογεῖ ὁ Ἡρόδοτος. «Τρίτη δὲ γενεὴ μετὰ Μίνωιν τελευτήσαντα γενέσθαι τὰ τρωϊκὰ, ἐν ταῖς αὐτῶν φλακροτάτοις φαίνεσθαι εὐντας Κρήτας τιμωροὺς Μενέλεω».

Τελευταῖον δὲ καὶ περὶ τῆς ἐξελίξεως τῶν Καρῶν ἐκ τῶν νήσων καὶ τοῦ Αἰγαίου πελάγους καὶ τῆς ἐπανόδου αὐτῶν εἰς τὴν Ἀσίαν οἱ ἀρχαῖοι διαφωνοῦσιν· ὁ μὲν γὰρ Θουκυδίδης ἱστορεῖ ὅτι ὁ Μίνως ἐξήλασε τοὺς Κᾶρας ἐκ τῶν νήσων καὶ τοὺς οἰοῦς αὐτοῦ ἡγεμόνας κατέστησαν· ὁ δὲ πατὴρ τῆς ἱστορίας Ἡρόδοτος ἀρηγεῖται ὅτι βραδύτερον οἱ Λιοριεῖς καὶ Ἴωνες ἐξεδιώξαν αὐτοὺς εἰς τὴν Ἀσίαν, ἐπιπροσθεὶς ὅτι τὰ περὶ Καρῶν ἐκ τῆς παραδόσεως τῶν Κρητῶν παρελάβε «Κατὰ μὲν δὲ Κᾶρας οὕτω Κρήτες λέγουσι γενέσθαι». Οἱ Κᾶρες ὁμῶς αὐτοὶ μὴ παραδεχόμενοι τὰ περὶ αὐτῶν ὑπὸ τῶν Κρητῶν λεγόμενα δυσχυρίζοντο ὅτι αὐτοὶ ἦσαν οὐχὶ νηπιῶται

ἀλλ' ἡπειρώται καὶ ὅτι πάντοτε Κᾶρες ἐκαλοῦντο, οὐχὶ δὲ Λέλεγες πρότερον κατὰ τὴν μαρτυρίαν τοῦ Ἡροδότου «Οὐ μέντοι αὐτοὶ γε ὁμολογεῖσιν τούτοις οἱ Κᾶρες, ἀλλὰ νομίζουσι αὐτοὶ ἑαυτοὺς εἶναι αὐτόχθονας ἡπειρώτας, καὶ τῷ οὐνόματι τῷ αὐτῷ αἰεὶ διαχρεομένους, τῷ περ νῦν». Ἐκ τῆς ἀμφιλογίας ταύτης τοῦ Ἡροδότου προτιμητέα φαίνεται μοι ἡ τοῦ Θουκυδίδου μαρτυρία καὶ ἀξιόπιστία, καθ' ἣν ἐξηλάθησαν οἱ Κᾶρες ὑπὸ τοῦ Μίνωος κατὰ τὴν II' ἑκατονταετηρίδα π. Χ. Ἐὰν δὲ τοῦναντίον προτιμηθῇ ἡ τοῦ Ἡροδότου μαρτυρία, τότε ἀνάγκη νὰ δυσπιστήσωμεν καὶ εἰς τὴν ἑτέραν τοῦ Θουκυδίδου μαρτυρίαν περὶ τῆς ἐνόπλου ταφῆς τῶν Καρῶν, ἣν ὁ κ. Köhler προβάλλει ὡς ἀλάνθαστον τεκμήριον ὅτι οἱ τῶν Μυκηνῶν καὶ τῆς Σπάτας τάφοι εἰσὶ καρικοί.

Ἐκ τῶν ἄλλοι τοῦδε εἰρημένων ἐξάγεται ὅτι, ἐπειδὴ ἑλλείπουσιν ἡμῖν ῥήται καὶ ἀξιόπιστοι μαρτυρίαι περὶ τῆς ἐγκαταστάσεως καὶ διαμονῆς τῶν Καρῶν ἐν τῇ Ἀττικῇ καὶ ἰδίᾳ ἐνθα οἱ τῆς Σπάτας τάφοι εὑρέθησαν καὶ ἐν τῇ Ἀργολίδι καὶ ὀνομαστὶ ἐν Μυκῇναις, ἐνθα τοσοῦτον πολῦτιμοι θησαυροὶ ἀνεκαλύθησαν, μία δὲ παροδικὴ καὶ μεμονωμένη μαρτυρία ὑπάρχει περὶ τῆς ὑπὸ τῶν Καρῶν καταλήψεως μόνον τῆς Ἐπιδαύρου καὶ τῆς Ἐρμιόνης, οἱ τάφοι τῶν Μυκηνῶν καὶ τῆς Σπάτας καὶ πάντα τὰ ἐν αὐτοῖς εὑρεθέντα καιμήλια ἀδύνατόν ἐστι νὰ θεωρηθῶσι μεθ' ἱστορικῆς καὶ ἐπιστημονικῆς βεβαιότητος ὡς ἔργα τῶν Καρῶν ἀποκλειστικῶς, ἀλλὰ προϊόντα καὶ ἔργα τῶν ἐγγωρίων κατοίκων, οἷονδ' ὅποτε ὄνομα φερόντων κατ' ἐκείνην τὴν ἐποχὴν ὑπὸ τὴν ἐπιρροὴν καὶ ἐπίδρασιν τῆς ἀνατολικῆς τέχνης τῶν Φοινίκων, Ἀσσυρίων, Καρῶν, Κρητῶν καὶ ἄλλων ἐθνῶν.

Ἐν γένει δὲ δυνάμεθα νὰ ἀποδεχθῶμεν ὡς βέβαιον ὅτι ὅσον ἀρχαιότερας ἐποχὰς παρίστανται ἡμῖν τὰ τεχνικὰ ἔργα τῶν παναρχαίων τῆς Ἑλλάδος κατοίκων, τοσοῦτον ἐπαισθητοτέρα φαίνεται ἡ ἐπίδρασις τῆς ἀνατολικῆς τέχνης καὶ ἀντιστρόφως, ὅσον καταφανεστέρα γίνεται ἡ ὁμοιότης καὶ συμφωνία τῶν ἐλληνικῶν ἔργων πρὸς τὰ τῆς Ἀνατολῆς, τοσοῦτον ἀρχαιότερα πρέπει νὰ θεωρηθῶσιν αὐτὰ, ὡς συμβαίνει ἐν τῇ ἡμετέρᾳ περιπτώσει. Κατὰ δὲ τὴν ἀρχὴν ταύτην δυνάμεθα νὰ ἐξηγήσωμεν τὴν ὁμοιότητα τῶν καρικῶν τάφων ἐν ταῖς νήσοις μετὰ τῆς ἐνόπλου σκευῆς κατὰ τὴν ἑκφράσιν τοῦ Θουκυδίδου πρὸς τοὺς ἐν Μυκῇναις καὶ Σπάτῃ ἀνακαλυφθέντας τάφους· ἄλλως δὲ γνωστόν ἐστιν ὅτι καὶ ἐν τῇ μεταγενεστέρᾳ ὁμηρικῇ ἐποχῇ ἀπαντῶμεν ὅπλα ἐν τοῖς τάφοις, ὅπερ καὶ ὁ κ. Köhler ἀποδέχεται συν τῇ πα-

ρατηρήσει ὅτι ἐν μὲν τοῖς τάφοις τῶν Μυκηνῶν καὶ τῆς Σπάτας πολλά εἰσιν, ἐν δὲ τοῖς ὁμηρικῶς ὀλίγα. Ἀλλὰ νομίζω ὅτι ἡ διαφορὰ τοῦ ποσοῦ κατὰ τὰ προειρημένα δὲν ἔχει τὴν ἀπαιτουμένην δύναμιν πρὸς ἀπόδειξιν ὅτι πράγματι οἱ τάφοι τῶν Μυκηνῶν καὶ τῆς Σπάτας εἰσὶ καρικοὶ καὶ οὐχὶ ἐλληνικοί. Ἄλλως ἂν εἶχε βεβαίως τὸ πρᾶγμα, εἰ μηδόλως ὑπῆρχε τὸ ἔθος τῆς ἐνόπλου ταφῆς ἐν τῇ ὀλίγον μεταγενεστέρᾳ ὁμηρικῇ ἐποχῇ.

Ταῦτα μὲν περὶ τῶν τάφων ἐν γένει· ἰδίᾳ δὲ περὶ τῆς τέχνης τῶν ἐν αὐτοῖς εὑρεθέντων πραγμάτων, 20,000 μὲν ἐν τοῖς τῶν Μυκηνῶν, ὑπερδισχιλίῳ δὲ ἐν τοῖς τῆς Σπάτας, ὅλως ἀδύνατον ἀποβαίνει νὰ ἀποδεχθῶμεν ὅτι πάντα ταῦτα καρικῆς τέχνης εἰσὶ, καθ' ὅσον προηγουμένως ἐρευνήσαντες ἔγνωμεν ὅτι ἡ τέχνη τῶν Καρῶν, κατὰ τὰς περισωθείσας πληροφορίας τῶν ἀρχαίων, λίαν περιορισμένη ἦν ἐν τοῖς πολεμικοῖς μόνον καὶ ὑποδεεστέρα τῆς τῶν ἄλλων ἀσιατικῶν ἐθνῶν Φοινίκων, Ἀσσυρίων καὶ ἄτινα ἐπέδρασαν ἐπὶ τῶν παναρχαίων τῆς Ἑλλάδος κατοίκων. Ὅθεν ὀρθῶς παρατηρεῖ ὁ Thiersch ὅτι ἡ ἀρχαία ἐλληνικὴ τέχνη ἐκ μικρῶν καὶ σκοτεινῶν ἀρχῶν ὁρμηθεῖσα βαθμηδὸν εἰς μεγίστην ἐρθασε τελειότητα καὶ ὅτι ἔξωθεν λαβοῦσα τὴν πρώτην ἐπίδρασιν δὲν ἠδύνετο νὰ διατηρήσῃ πιστῶς τὸν ἀρχικὸν καὶ ἐξωτερικὸν τύπον, καὶ περὶ τούτου οὐδεμία ὑπάρχει ἀμφιβολία, οἷς ἐπιπροσθεῖται «Weil jeder kultus mit allem, was ihm zugehört, überall beim Uebergange auf andere Völker einen Theil seiner Eigenthümlichkeit ablegt und den Bedürfniss nachgibt». Γενικὴ δὲ παρὰ τοῖς ἀρχαίοις ἐπεκράτει ἰδέα καὶ πεποίθησις ὅτι ἐν τοῖς παναρχαίοις χρόνις ἐν ταῖς ἀρχαῖς τῆς τέχνης ὅ,τιδήποτε καὶ ἂν παρελαμβάνον, οἱ Ἕλληνες ἔξωθεν, ἴδιον ἔδιδον τύπον αὐτῷ καὶ τελειότερον ἐπειργάζοντο, περὶ οὗ ἐν καὶ μόνον παράδειγμα ἐπισυνάπτω ἐν ταῦθα τοῦ μεγίστου τῆς ἀρχαιότητος φιλοσόφου Πλάτωνος, σαφεῖς τὴν ἀλήθειαν ἀνομολογοῦντος· Ἀάθωμεν δὲ ὡς ὅτι περ ἂν Ἕλληνες βαρβάρων πάρα λάθωσιν, κάλλιον τοῦτο εἰς τέλος ἀπεργάζονται.

Ὁ δὲ πατὴρ τῆς ἱστορίας Ἡρόδοτος, ὃς ἐπὶ ξενομανίᾳ καὶ ἀντιπάσει πρὸς ἑαυτὸν κατηγορεῖται ὑπὸ τῶν νεωτέρων, προσφυστάτα χαρακτηρίζων τὸ ἐλληνικὸν ἔθνος, ἐν ὀλίγαις λέξεσι λέγει· «Ἐπεὶ γε ἀπεκρίθη ἐκ παλαιτέρου τοῦ βαρβαρικοῦ ἔθνους τὸ ἐλληνικόν, εἶν καὶ δεξιώτερον καὶ εὐηθέρες ἡλιθίου ἀπηλλαγμένον μᾶλλον».

Ἐκ πάντων τοίνυν τούτων οὐδὲν ἄλλο δυνάμεθα νὰ ἐξαγάγωμεν λογικὸν συμπέρασμα, εἰμὴ ὅτι καὶ οἱ τάφοι τῶν Μυκηναίων καὶ τῆς Σπάτας εἰσὶν ἔργα τῶν ἀρχαίων τῆς Ἑλλάδος κατοίκων καὶ πάντα τὰ ἐν αὐτοῖς εὑρεθέντα πολύτιμα κειμήλιά εἰσι προϊόντα τῆς πρώτης καὶ νηπιώδους αὐτῶν τέχνης ὑπὸ τὴν ἄμεσον ἐπιρροὴν τῆς ἀνατολικῆς, διατελούσης κατὰ τὴν παναρχαίαν ἐκείνην ἐποχὴν τῆς ΙΕ', ΙΔ' καὶ ΙΓ' ἑκατονταετηρίδος π. Χ., εἰς ἣν πάντως ἀνήκουσι ταῦτα καὶ οὐχὶ μετὰ τῆς ΙΒ' — Ι' π. Χ. ἑκατονταετηρίδος, ὡς διατείνεται ὁ κ. Köhler. Τὴν δὲ γνώμην μου ταύτην ἐνισχύει πρῶτον μὲν ἡ διὰ χημικῆς ἀναλύσεως ἀγγείων τῆς Θήρας, ἀναγομένων εἰς τοὺς προϊστορικοὺς χρόνους, ἀρτίως γενομένη ἀνακάλυψις κατὰ τὴν διαθεβάζωσιν τοῦ κ. Dumont, ὅτι τὰ ἀγγεῖα ἐκεῖνά εἰσιν οὔτε φοινικικὰ, οὔτε αἰγυπτιακὰ, ὡς μέχρι τοῦδε ὑπὸ πολλῶν ἐπιστεύετο, ἀλλὰ καθαρὰ προϊόντα τῶν παναρχαίων τῆς νήσου κατοίκων, μαρτυροῦντα περὶ τοῦ βαθμοῦ τοῦ πολιτισμοῦ αὐτῶν κατ' ἐκείνην τὴν ἐποχὴν· δεύτερον δὲ ἡ ἐπίσημος ὁμολογία τοῦ κ. Heuzey, ὅτι ἐν τῇ περιγραφῇ τῶν ἐν Δωδώνῃ ἀνακαλυφθέντων ὑπὸ τοῦ κ. Καραπάνου πολυαρίθμων ἀγγείων, ἐν πολλοῖς αὐτῶν εἶς κοσμήματα καὶ σχήματα ὅμοια τῶν ἐν Μυκήναις, Σαντορίνῃ καὶ Σπάτῃ εὑρεθέντων «Je les retrouve exactement avec la même forme élémentaire sur un vase de Santorine à ornements géométriques . . . quelq'uns des objets récemment decouverts à Spata près d'Athènes portant un ornement identique», λέγει ὁ σοφὸς τῆς Ἀκαδημίας ἀρχαιολόγος. Ταῦτα τοίνυν πρὸ ὀφθαλμῶν τιθέμενός τις, ἀσφαλῶς καὶ ἀλανθάστως δύναται νὰ ἀποφανθῇ ὅτι ὥσπερ τὰ τῆς Θήρας ἀγγεῖα εἰσιν οὔτε φοινικικὰ, οὔτε αἰγυπτιακὰ, ἀλλὰ προϊόντα τῆς πρώτης τῶν ἀρχαίων κατοίκων τέχνης, καίπερ πολλὴν ὁμοιότητα ἔχοντα πρὸς τὰ ἀνατολικὰ, ὥσπερ τὰ τῆς Δωδώνης νεωστὶ ἀνακαλυφθέντα ἐν τῇ μετογενίᾳ Ἰπείρῳ, ἐνθα δὲν πιστεύω ὅτι δύναται νὰ δισχυρισθῇ ὁ κ. Köhler ὅτι καὶ ἐνταῦθα Κᾶρές ποτε ἀποικήσαντες ἐφύτρωσαν καὶ κατεσκεύασαν τὰ προμνημονευθέντα ἀγγεῖα, οὕτω καὶ τὰ τῶν Μυκηναίων καὶ τῆς Σπάτας εὐλόγως δύναται νὰ θεωρηθῶσιν ὡς προϊόντα τῶν ἐγχωρίων κατοίκων. Καὶ ταῦτα μὲν περὶ τούτων.

Ἐπειδὴ δὲ κατὰ τὸν παρελθόντα μῆνα ἐδημοσιεύθη ἐν ταῖς γερμανικαῖς ἐφημερίαις καὶ ἄλλῃ τις γνώμη, λίαν τολμηρὰ, παράδοξος καὶ πάντῃ διάφορος τῶν μέχρι τοῦδε, ἔρχαιρον ὑπολαμβάνω νὰ

ἐπισυνάψω καὶ ταύτην ἐνταῦθα. Ὁ περιώνυμος ἀρχαιολόγος Forchhammer, ἀποδοκιμάζων τὴν εἰκασίαν τῶν Köhler, Milchhöfer καὶ πάντων τῶν ἄλλων καὶ πραγματευόμενος περὶ τῆς ἐποχῆς, ἀξίας καὶ καταγωγῆς τῶν μυκηναίων ἀρχαιοτήτων ἀποφαίνεται λίαν τολμηρῶς ὅτι οἱ μὲν θησαυροὶ προέρχονται ἐκ τῶν λαφύρων τῶν ἐν Θερμοπύλαις καὶ Πλαταιαῖς μαχῶν τῶν Ἑλλήνων κατὰ τῶν Περσῶν, ἡ δὲ ἀξία αὐτῶν ἀνέρχεται εἰς 5,000 λιρῶν καὶ οἱ τάφοι, ἐν οἷς ἐτάφησαν οἱ θησαυροὶ ἐκεῖνοι, χρονολογοῦνται ἀπὸ τοῦ ἔτους 468 π. Χ. Μὴ ἔχων δὲ ἀποδείξεις πρὸς ὑποστήριξιν τῆς ἀλλοκότου εἰκασίας αὐτοῦ, καταφεύγει εἰς τὴν ἱστορίαν τῶν Μυκηναίων ἀπὸ τῶν περσικῶν πολέμων μέχρι τοῦ 468 π. Χ. μετ' ἀρελείας καὶ χάριτος ἀφηγούμενος ὅτι, ἐπειδὴ οἱ Μυκηναῖοι ἀπέστειλαν εἰς τὴν ἐν Θερμοπύλαις μάχην 80 μαχητὰς καὶ μετὰ τῶν Κορινθίων 400 ἄνδρας παρέταξαν εἰς τὴν ἐν Πλαταιαῖς μάχην, ἔλαβον τὸ ἀνάλογον μέρος τῶν περσικῶν λαφύρων καὶ δι' αὐτῶν κατεκόμησαν τὰς οἰκίας αὐτῶν. Ἐπειδὴ ὅμως μετὰ παρέλευσιν 12 ἐτῶν τῷ 468 π. Χ. μὴ θελήσαντες νὰ ἀναγνωρίσωσι τὴν ἡγεμονίαν τῶν Ἀργείων, περιήλθον εἰς πόλεμον καὶ νικηθέντες ἠναγκάσθησαν νὰ μεταναστεύσωσιν εἰς τὰς Κλεωνάς, εἰς τὴν Ἀχαίαν καὶ εἰς τὴν Μακεδονίαν, πρὸ τούτου ἀναγκάζομενοι νὰ κηδεύσωσι τοὺς ἐν τῷ πολέμῳ πεσόντας ἐπιστήμους ἄνδρας καὶ ἐλπίζοντες ὅτι θὰ ἐπανέλθωσι, τότε δὴ δρούσαντες τάφους τινὰς ἐκ τοῦ προχείρου, κατέθεσαν τοὺς νεκροὺς ἐν αὐτοῖς καὶ πάντα τὰ λάφυρα τῶν Περσῶν, ἵνα μὴ ἀκαυχασθῶσι νὰ παραδώσωσιν αὐτὰ εἰς τοὺς Ἀργεῖους. Μετὰ δὲ ταῦτα, ἐπιφέρει ὁ ἀρχαιολόγος ὅτι ὅστις συνέλαβεν ἥδη ἰδέαν τινὰ περὶ τῶν θησαυρῶν τῶν Μυκηναίων ἐκ τοῦ συγγράμματος τοῦ Σλείμαν, τῶν ἐν αὐτῷ εἰκόνων καὶ πάντων τῶν μέχρι τοῦδε δημοσιευθέντων, ἀναγνώτω τὴν 80 παράγραφον τοῦ τελευταίου βιβλίου τοῦ Ἡροδότου, ἐνθα ὁ πατὴρ τῆς ἱστορίας ἀναγράφει πάντα τὰ εἶδη τῶν περσικῶν λαφύρων, τὰ ὅποια περιέπεσαν εἰς χεῖρας τῶν Σπαρτιατῶν ὡς ἐξῆς· «Παυσανίης δὲ κήρυγμα ποιησάμενος μηδένα ἄπτεσθαι τῆς ληΐης, συγκομίζειν ἐκέλευσε τοὺς εἰλωτας τὰ χρήματα· οἱ δὲ, ἀνὰ τὸ στρατόπεδον σκιδνάμενοι εὗρισκον σκηνὰς κατεσκευασμένας χρυσῷ καὶ ἀργύρῳ, κλίνας τε ἐπιχρύστους καὶ ἐπαργύρους, κρητῆρας τε χρυσεούς καὶ φιάλας τε καὶ ἄλλα ἐκπώματα· σάκκους τε ἐπ' ἀμαξέων εὗρισκον ἐν τοῖσι λείβητες ἐφαίνοντο ἐνεόντες χρύσοι τε καὶ ἀργύρεοι· ἀπὸ τε τῶν κειμένων νεκρῶν ἐσκύλευον ψέλλιά τε καὶ στρεπτοὺς

καὶ τοὺς ἀκινάκας ἐόντας χρυσεύς, ἐπεὶ ἐπὶ τὸν γε ποικίλης οὐδὲ εἷς ἐνθαῦτα πολλὰ μὲν κλέπτοντες ἐπώλεον πρὸς τοὺς Αἰγινίτας οἱ εἴλωτες». Ταύτη ἐστὶ καὶ ἡ τελευταία κρίσις ἡ ὀρθότερον εἰπεῖν εἰς κοτολογία περὶ τῶν μυκηναίων ἀρχαιοτήτων καὶ ὁψαυρῶν, τὸ ἀνυπόστατον καὶ ἀναπόδεικτον τῆς ὑποίας ἐν ἄλλῃ εὐκαιρίᾳ, Θεοῦ θέλοντος, ἐπιφυλάσσομαι νὰ ἐξελέγξω.

Ἐν Ἀθήναις, 18 ἰουνίου 1878.

ΜΑΡΓΑΡΙΤΗΣ Γ. ΔΗΜΙΤΣΑΣ.

ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ ΕΓΚΩΜΙΟΝ

Ἡ

ΘΕΡΑΠΕΙΑ ΤΗΣ ΠΟΛΥΠΤΩΧΕΙΑΣ.

(Συνέχεια· ἴδε ἀριθμ. 47).

Παραδέχομαι μὲν ὅσα πρεσβεύουσι καὶ οἱ τῆς κοινοκτημοσύνης ὑπέρμαχοι, ὅτι πολλὰ εἰσέτι εἶναι τὰ δέοντα γενέσθαι καὶ ὅτι, μεθ' ὅλους τοὺς τῶν φιλανθρώπων ἀγῶνας, τὰ φιλόπτωχα ἡμῶν θεσπίσματα τε καὶ ἰδρύματα δὲν ἀνακουφίζουν τὰ παρ' ἡμῖν δεινῶς ἔχοντα· δὲν συμφωνῶ ὅμως πρὸς αὐτοὺς οὔτε ἐν τῷ περὶ τῆς ἀρχῆς τῶν δεινῶν τούτων, οὔτε ἐν τῷ περὶ τῆς φύσεως τῶν πρὸς θεραπείαν αὐτῶν φαρμάκων. Οἱ μὲν κοινοκτήμενοι ἅπασαν τὴν ἐνυπάρχουσαν ἀπορίαν νομίζουσιν ἀποκύνημα τῶν τῶν ἐνεστώτων πραγμάτων ἀτελειῶν καὶ ὡς μόνον ἀντιφάρμακον κατὰ τῆς καταστάσεως ταύτης προβάλλουσι πρόβριζόν τινά ἀναμόρφωσιν, πλήρη τῆς κοινωνίας μετασχηματισμόν· οὔτε τὸ ἀνεπαρκὲς τῶν διὰ τῆς νομοθεσίας ἕως σήμερον ἐπιτευχθέντων μεταπαίθει αὐτοὺς, οὔτε ἡ μικρὰ ἐπιτυχία τῶν ἀτομικῶν αὐτῶν ἐπιχειρήσεων, διὰ καὶ οὐδόλως παύονται ἐπιδιώκοντες δραστηκώτερα μέτρα. Ἐγὼ ὅμως φρονῶ ὅτι ἀπατῶνται καὶ ὅτι, ἂν καὶ πάλιν ἐλάμβανον ἀπεριόριστον δύναμιν, ἤθελον καὶ πάλιν ἡναγῆσαι, οὐδὲν ἄλλο ἀπὸ τῆς ἐπεμβάσεως αὐτῶν ἀποκομίζοντες κέρδος, ἢ τοὺς φόγους καὶ τὰς μομφὰς τῶν πολλῶν. Κατ' ἐμὲ τὸ φάρμακον εἶναι πολλῶν ἀπλούστερον καὶ εὐκοπώτερον, ἢ μόνον τολμῶσι νὰ λέγωσι τῷ ἡγεμόνι τὰ ἀληθῆ. Ἐκ δὲ τῶν πολυαριθμῶν ἀναμορφωτῶν, τῶν οἰκτειρόντων τὰς ἐλλείψεις τῆς κοινωνικῆς ἡμῶν ὀργανώσεως καὶ ἀγωνιζομένων πρὸς καταπολέμησιν αὐτῶν, οὐδένα βλέπω λέγοντα πρὸς τὸν λαὸν σὺν Ἀθηνᾶ καὶ χεῖρα κίνει καὶ σῶμα ὑποδεικνύοντα αὐτῷ τοὺς τρόπους τοῦ κινεῖν τὰς χεῖρας. Τὴν ἐπιχείρησιν ταύτην ἀναλαμβάνω ἐγώ.

Ἡ μεταρρύθμισις τῶν τε ἔξεων καὶ τοῦ περὶ τὸν βίον τρόπου τῶν ἐργατῶν πρέπει, τοῦλάχιστον ἐν

ταῖς μεγαλοπόλεσι, νὰ προηγηθῇ τῶν νέων βελτιώσεων, ἃς ὑπὲρ αὐτῶν προβάλλουσιν, εἰ δὲ μὴ, μάτην τὸ ἀγαθὸν θέλουσι κατεργασθῇ, οἱ δὲ πόροι τῆς πολιτείας θέλουσι καταναλωθῇ ἄνευ σπουδαίας ὠφελείας. Τί χρησιμεύουσι τῷ ἀγνοῦντι τὴν φειδῶ, τὴν οἰκονομίαν, τὴν ἀποταμίευσιν, ἢ ἀνακούφισις δασμῶν, ἢ διανομή χρηματῶν, ἢ προμήθεια ἐργασιῶν καὶ αὐτῇ ἢ προκαταβολὴ χρηματικῶν κεφαλαίων; Ἄλλ' οὐχὶ τοῦ κεφαλίου, ἀλλὰ τοῦ καπηλείου ζητητέον τὴν κατάργησιν. Οὐδὲν δύναται ἡ ὑπὸ τοῦ δημοσίου βοήθειζ, ἄνευ τῆς συνδρομῆς ἐκείνων, οὓς βοηθεῖ. Διότι ὑπάρχουσι τινες, πρὸς οὓς κατὰ πᾶσαν προίαν δύνασαι νὰ δίδῃς δραχμὰς ἑκατὸν, ἐξ ὧν οὐδὲ λεπτὸν μένει ἐν τῷ βαλαντίῳ, πολλῶν πρὸ τῆς δύσεως τοῦ ἡλίου. Ὑπάρχουσι δὲ καὶ ἄλλοι, οὓς δύνασαι νὰ καταικίσῃς εἴτε ἐν τῷ Λούδρῳ, εἴτε ἐν τῷ δημαρχείῳ τῶν Παρισίων καὶ μόλις μετὰ μίαν ἑβδομάδα, νὰ ἴδῃς αὐτοὺς κατορθώσαντας νὰ μεταβάλωσιν αὐτὰ εἰς δυσπώδη οἰκήματα.

* Ἄν προῦκαιτο νὰ γράφω ἠθικὴν πραγματείαν, ἤθελον τάξει τὴν γενναιοδορίαν πολλῶν ὑπεράνω τῆς οἰκονομίας, διότι πράγματι εἶναι θελκτικώτερα, εὐγενεστέρα, βρασιλικωτέρα ἀρετὴ. Ἐπειδὴ ὅμως ἡ ἀρετὴ αὕτη ἰδιάζει τῷ Ἀλεξάνδρῳ, τῷ Καίσαρι, τῷ Ναπολέοντι, ἡμεῖς θελομεν ἀσχοληθῇ περὶ τὸ πρόβλημα τῆς ἡμέρας, ἥτοι τὸ πῶς δεῖ μετέχειν ὅτι πλείστους τῶν πολιτῶν ὅτι πλείστον κοινωνικῶν ὠφελημάτων. Ἐν γένει τοῦ προβλήματος τούτου τὴν λύσιν παρέχει ἡ οἰκονομία. Ἡ συνταγὴ αὕτη εἶναι κατ' ἐξοχὴν δημοκρατικὴ, γενικῶς ἐφαρμοζομένη καὶ ἀλάνθαστον παρέχουσα ὠφελείαν. Οὐδεὶς ἀναφέρεται ὃ μὴ ἐξ αὐτῆς ὠφεληθεῖς. Ἄνευ τῆς συνταγῆς ταύτης καὶ τῶν φιλανθρώπων αἱ θεωρίαι καὶ τῶν νομοθετῶν οἱ θεσμοὶ καὶ τῶν σοφιστῶν ἡ πολυτροπία εἶναι μάταια, ἀσθενῆ καὶ ἄγονα καταπραϋντικά. Ἡ συνταγὴ αὕτη μόνη ἐπαρκεῖ καὶ τελεσφορεῖ, μόνη ζωογονεῖ καὶ γονιμοποιεῖ συλλήδην πάσας τὰς ἀγαθὰς ἀτομικὰς θελήσεις καὶ ἐν ἐνὶ λόγῳ διὰ μόνης αὐτῆς ἢ τοῦ δημοσίου προστατῆς δὲν ἀποτυγχάνει.

Ἄλλ' ἐγὼ ἐνταῦθα ἐξετάζω τὸ ζήτημα μόνον κατὰ τὰ ὕλικά αὐτοῦ ἀποτελέσματα. Εἶναι ὃ ἀναμφίλογον ὅτι ἡ θεραπεία τοῦ κατατῆκοντος ἡμᾶς κακοῦ δύναται κατὰ πρῶτον νὰ χορηγηθῇ ἐξ εἰλικρινοῦς μὲν ἀγάπης πρὸς τὴν εὐεργετικὴν τοῦ χριστιανισμοῦ δύναμιν, ἐκ παντελοῦς δ' ἀποβολῆς τῶν κινδυνωδῶν διδαγμάτων τοῦ δεκάτου αἰῶνος. Πᾶσα ἄλλη λύσις προτεινομένη περὶ τοῦ προκειμένου προβλήματος καὶ μὴ ἐρειδομένη ἐπὶ ταύτης τῆς